

Notat

Vedrørende: Opsamling på pædagogiske tilsyn
Sagsnavn: Tilsyn og afrapportering af pædagogiske læreplaner i dagtilbud.
Sagsnummer: 28.00.00-A00-73-18
Skrevet af: Dorte le Coq og Charlotte Buchhave
E-mail: Dorte.le.coq@randers.dk; Charlotte.Mariane.Buchhave@randers.dk
Forvaltning: Børn og skole
Dato: 27-08-2018
Sendes til:

Indledning og baggrund

I dette notat præsenteres en sammenfatning af det lovpligtige pædagogiske tilsyn, der er gennemført på dagtilbudsområdet i 2017/18 i Randers Kommune. Notatet bygger på en samlet rapport for de pædagogiske tilsyn.

Ifølge Dagtilbudsloven¹ har kommunalbestyrelsen pligt til at føre tilsyn med, hvordan dagtilbuddets opgaver bliver løst efter gældende lovgivning samt lokale politiske beslutninger. I Randers kommune varetages det lovpligtige tilsyn af Børn og skoleforvaltningen. I det løbende samarbejde mellem dagtilbuddene og forvaltningen foregår der et uformelt tilsyn. Hvert andet år foretager forvaltningen supplerende et formaliseret pædagogisk tilsyn. Det pædagogiske tilsyn har til hensigt at sikre, at der arbejdes med lovgrundlaget, Dagtilbudslovens formål om at understøtte alle børns trivsel, læring og udvikling i et tæt samarbejde med forældrene.

De pædagogiske tilsyn har dels et kontrolperspektiv, dels et udviklingsperspektiv med henblik på at sikre, at dagtilbuddene lever op til gældende lovgivning, lokale politikker og indsatsområder.

Notatet beskriver følgende:

- Baggrunden for at føre pædagogisk tilsyn
- Elementer i det pædagogiske tilsyn
- Opsamling på arbejdet med centrale temaer
- Afrapportering på arbejdet med pædagogiske læreplaner
- Et fremadrettet perspektiv i forhold til hele dagtilbudsområdet.

I den samlede rapport samt notatet foretager forvaltningen vurderinger for hele dagtilbudsområdet på baggrund af elektroniske spørgeskemaer med dagtilbuddenes egne refleksioner over deres arbejde, iagttagelser samt tilsynsmøder i dagtilbuddene.

¹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=182051>

Det pædagogiske tilsyn er gennemført under overskriften '*Høj kvalitet og organisatorisk læring*', og har som hovedformål at understøtte og sikre udvikling af høj kvalitet på dagtilbudsområdet i Randers Kommune med afsæt i forskningsbaseret viden samt fokus på, hvordan der arbejdes organisatorisk med alle medarbejders kompetencer i forhold til kerneopgaven.

Overskriften 'høj kvalitet' refererer til Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) definition på kvalitet i dagtilbud². Der er her tale om 4 dimensioner i forståelsen af kvalitetsbegrebet, som har været i spil på tilsynene:

- Strukturel kvalitet,
- Processuel kvalitet,
- Didaktik og
- Resultatkvalitet.

Der er i perioden december 2017 til juni 2018 gennemført 52 pædagogiske tilsyn på dagtilbudsområdet i Randers Kommune. Der er ført tilsyn med 8 private dagtilbud, 12 selvejende dagtilbud, 2 børnebyer, en børnehave under skoleafdelingen samt 5 kommunale dagtilbud med i alt 44 tilhørende matrikler fordelt i områderne Dagtilbud Nordøst, Nordvest, Midt, Sydvest samt Sydøst.

Indhold og form på det pædagogiske tilsyn

Det pædagogiske tilsyn i Randers Kommunes dagtilbud har taget afsæt i følgende temaer under overskriften '*Høj kvalitet og organisatorisk læring*':

1. Omsorg og trivsel
2. Læring og pædagogiske læreplaner
 - a. Sprog og kognition (særligt indsatsområde)
3. Høj kvalitet og organisatorisk læring
 - a. lagttagelsesopgave
 - b. Lærings og børnemiljø ude/inde
 - c. Børneperspektivet
 - d. Organisatorisk læring og facilitering
 - e. Kompetenceudvikling
4. Forældresamarbejde
5. Sammenhænge

I forbindelse med det pædagogiske tilsyn er der fulgt op på overordnede projekter, der er og har været i gang på dagtilbudsområdet siden sidste pædagogiske tilsyn. Det drejer sig om: 'sprog og kognition' arbejdet med førskole og sammenhæng, 'Vi lærer sprog i vuggestuen og dagplejen', 'styrket fokus på børns læring'. Der er også spurgt ind til mindre projekter og lokale tiltag i dagtilbuddene. F.eks. arbejdet med TOPI (tidlig opsporing og indsats) og NUSSA (udviklings og legebaseret program med afsæt i neuropædagogik)

Det pædagogiske tilsyn har været bygget op omkring følgende 3 aktiviteter:

²<https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/kvalitet-dagtilbud-0>

1. Forberedende tiltag
2. Et tilsynsmøde lokalt i dagtilbuddene
3. En afrapportering i en af konsulentens udformede rapporter

1. Forberedende tiltag forud for tilsynsmødet

- a. En kvantitativ del, hvor alle dagtilbud selv har reflekteret over og udfyldt et elektronisk spørgeskema. Spørgeskemaet er udarbejdet af forvaltningens tilsynsførende konsulenter med afsæt i gældende lovgivning og fælles tiltag samt opmærksomhedspunkter i Randers kommune. Spørgeskemaet har afspejlet overskriften på tilsynet '*Høj kvalitet og organisatorisk læring*'. (Se bilag)
- b. Afrapportering af de pædagogiske læreplaner med afsæt i 9 punkts plan, en lokal udviklet model med afsæt i krav fra gældende lovgivning (se bilag).
- c. Dagtilbuddene har udført en defineret iagttagelsesopgave ud fra de 4 af forskningen definerede kvalitetsdimensioner (strukturel- og processuel kvalitet, didaktik samt resultat kvalitet).
- d. Forud for det pædagogiske tilsynsmøde har konsulentens forberedt sig grundigt ved at orientere sig i dagtilbuddenes udfyldte spørgeskema og læse deres afrapportering af arbejdet med pædagogiske læreplaner. Konsulentens har også foretaget en uanmeldt iagttagelse af det enkelte dagtilbuds praksis af ca. en times varighed.

2. Tilsynsmødet og konsulentens rolle

- a. Tilsynsmødets varighed har været mellem 2½ - 3 timer afhængigt af afdelingens størrelse, med leder/ledere, medarbejdere, forældre og konsulent.
- b. På tilsynsmødet har der været en på forhånd defineret dagsorden med afsæt i dagtilbuddets arbejde med de gennemgående temaer, afrapportering af læreplaner og iagttagelsesopgaven.
- c. Konsulentens har været mødeleder og tilsynsførende. Konsulentens har undersøgt og udfordret dagtilbuddenes praksis med udgangspunkt i dagtilbuddenes egne vurderinger i spørgeskemaerne samt i dialogen på mødet. Konsulentens har inddraget sine egne iagttagelser i den pågældende praksis. Konsulentens har undervejs samt ved afslutningen af mødet opsummeret konklusioner og henstillinger set i forhold til dagtilbuddets arbejde med temaerne.

3. Afrapportering og opfølgning

- a. Konsulentens har efter tilsynsmødet udarbejdet en skriftlig opsamling på det pædagogiske tilsyn i hvert dagtilbud, som er fremsendt i perioden efter mødet. I opsamlingen har konsulentens beskrevet dagtilbuddets ressourcer og udviklingspunkter i arbejdet med de gældende temaer. Konsulentens har brugt den samme skabelon til alle opsamlinger. Herved har det været muligt at identificere mønstre i dagtilbuddenes arbejde med kerneopgaven. Konsulentens har i opsamlingen beskrevet, hvad der anbefales og forventes fremadrettet. Ved eventuelle henstillinger og bekymringer fra konsulentens, er der lavet opfølgende tilsyn.

Sammenfatning af temaerne på det pædagogiske tilsyn

1) Omsorg og trivsel

Med afsæt i dagtilbuddenes egne besvarelser i spørgeskemaerne samt drøftelserne på tilsynsmøderne vurderer forvaltningen, at dagtilbuddene arbejder kvalificeret med børnenes omsorg og trivsel i overensstemmelse med formålet i Dagtilbudsloven. Omsorgsopgaven er central og får stor opmærksomhed i alle dagtilbud og i drøftelserne på tilsynsmøderne. Alle afdelinger og dagtilbud har principper for arbejdet med omsorg og trivsel for den samlede børnegruppe og deres familier. Arbejdet med omsorg og trivsel er beskrevet i værdisæt og kobles til arbejdet med læring.

Der arbejdes med ICDP³ i alle dagtilbud som en del af omsorgsopgaven. ICDP er en metode med en anerkendende og ressource orienteret tilgang, som understøtter børnene i deres relationer, der kan betragtes som en nødvendig forudsætning for deres trivsel, læring og udvikling. Arbejdet med relationer, er det, der ifølge forskningen kaldes proceskvalitet. Der er blevet arbejdet med ICDP i hele Randers kommune siden 2005, og i øjeblikket er mange dagtilbud og institutioner i gang med at sikre, at de er opdaterede i arbejdet med tilgangen. Ifølge forskningen omkring kvalitet i dagtilbud (se indledningen) og pædagogernes erfaringer styrker ICDP tilgangen børnenes muligheder for relationsdannelse i fællesskaberne.

2) Læring og pædagogiske

Afrapportering af arbejdet med pædagogiske læreplaner

Alle dagtilbud har af rapporteret deres arbejde med pædagogiske læreplaner efter 9 punkts planen. 9 punkts planen er udviklet i Randers Kommune i 2010 og indeholder de punkter, som lovgivningen foreskriver, der skal arbejdes med under overskriften pædagogiske læreplaner (se bilag).

Ud fra dagtilbuddenes besvarelser i spørgeskemaerne, af rapporteringen af arbejdet med pædagogiske læreplaner samt drøftelserne på tilsynsmøderne vurderer forvaltningen, at dagtilbuddene generelt har beskrevet arbejdet med læring som en central del af kerneopgaven, og ifølge dagtilbuddenes beskrivelser, foregår der læring i alle tænkelige situationer af praksis i hverdagen. Læringsbegrebet er på den måde blevet beskrevet som en naturlig del af arbejdet i dagtilbuddet på tilsynsmøderne.

Forvaltningen vurderer, at dagtilbuddene i overvejende grad har kunnet demonstrere en overskuelig systematik i deres arbejde med pædagogiske læreplaner.

Når forvaltningen sammenligner dagtilbuddenes arbejde med læring fra sidste tilsyn til dette tilsyn, er der iagttaget en udvikling: Drøftelserne på tilsynsmøderne har vist, at arbejdet med læring i dagtilbuddene bevæger sig fra at være en aktivitetspræget kultur, hvor der planlægges aktiviteter hen mod en læringskultur, hvor der i højere grad opstilles mål for børnenes læring for herefter at vælge hvilke aktiviteter, der sættes i spil. Forvaltningen vurderer, at bevægelsen hen mod en læringskultur indebærer en udvikling i det tredje kvalitetsparameter, der handler om pædagogers evne til at tænke didaktisk. Denne vurdering er blevet understøttet af udsagn fra medarbejdere på tilsynsmøderne.

³ ICDP er en forkortelse for International, Child, Development, Programme. ICDP's grundlæggende mål er, at gøre voksne mere lydhøre overfor børns behov, samt forbedre de voksnes evne til at møde børn på børnenes egne præmisser.

Evaluering af børnenes læreprocesser, der handler om det fjerde kvalitetsparameter, resultat kvaliteten, er et løbende udviklingspunkt, som forvaltningen har en opmærksomhed på. Derfor er der blevet spurgt udfordrende ind til dette på tilsynsmøderne. Drøftelserne på tilsynsmøderne har vist, at dagtilbuddene betragter evaluering som en mere naturlig del af deres arbejde nu end tidligere, men at der stadig er potentiale hen mod mere systematisk evaluering af børnenes læreprocesser, så det bliver en mere naturlig del af praksis frem mod nye tiltag.

Alle dagtilbud skal ifølge lovgivningen arbejde systematisk med 6 læreplanstemaer. Alle dagtilbud i Randers kommune arbejder systematisk med at sikre, at de arbejder med de 6 læreplanstemaer løbende. De 6 læreplanstemaer er følgende alsidig personlighedsudvikling, sociale kompetencer, krop og bevægelse, natur og naturfænomener, kulturelle udtryksformer & sproglig udvikling.⁴

Der er variationer i arbejdet med prioriteringen af de forskellige læreplanstemaer på tværs af dagtilbud, selvejende og private institutioner.

3a & b) Lærings- og børnemiljø ude og inde samt iagttagelse

Dagtilbuddene har på tilsynsmøderne generelt givet udtryk for, at der arbejdes med fleksible læringsmiljøer ude og inde, dvs. at børnene oplever at være i forskellige læringskonstellationer både fysisk, psykisk og æstetisk i løbet af dagen. Nogle dagtilbud arbejder med planlagte aktiviteter dagligt, hvor andre har 2 dage om ugen med planlagte aktiviteter.

Forvaltningen vurderer, at der er en tendens til, at dagtilbuddene prioriterer arbejdet med læringsmiljøerne mere inde end ude.

Alle dagtilbud har udført en iagttagelse efter samme skabelon forud for tilsynsmøderne. Medarbejderne har på tilsynsmøderne givet udtryk for, at en systemiseret iagttagelse styrker de faglige refleksioner omkring egen og hinandens praksis og, at det har en funktion som organisatorisk læring. De fleste har valgt, at en pædagog har iagttaget over tid på en anden stue eller i en anden afdeling.

Iagttagelserne bærer i overvejende grad præg af et resourcesyn på børnene og praksis, dvs. med et fokus på den positive pædagogiske praksis. Iagttagelserne bærer desuden præg af et børneperspektiv, altså et perspektiv på, hvordan børnene oplever hverdagen i dagtilbuddet.

På de pædagogiske tilsyn italesættes det, at det kan være svært for medarbejderne at italesætte problematikker i samarbejdet internt i dagtilbuddet. Herunder det, der kan være svært i samarbejdet i personalegruppen. Forvaltningen vurderer, at der er et generelt behov for at arbejde med dette på dagtilbudsområdet.

3c) Børneperspektiv

Alle dagtilbud arbejder opmærksomt med børneperspektivet, på forskellig vis i løbet af dagen. Halvdelen af dagtilbuddene bruger børneinterviews for at få børnenes perspektiver i spil f.eks. i

⁴ 1.juli 2018 trådte den nye Dagtilbudslov i kraft, og med den 'Den styrkede pædagogiske læreplan', som indeholder en udviklet og opdateret ramme omkring dagtilbuddenes arbejde med pædagogiske læreplaner. I den forbindelse har de fleste læreplanstemaer fået nye overskrifter, og de er alle blevet genbeskrevet.

forbindelse med indretning af legeplads og når læringsforløb evalueres. Iagttagelser af børnenes færden og spor danner også baggrund for pædagogiske indsatser i alle dagtilbud.

3d & e) Organisatorisk læring og facilitering samt kompetenceudvikling

Dagtilbuddene har i varieret grad nedskrevne strategier for medarbejdernes kompetenceudvikling. I drøftelserne på de pædagogiske tilsynsmøder er det fremgået, at alle har tiltag i forhold til kompetenceudvikling; f.eks. ved at alle pædagoger bliver uddannet i at arbejde med ICDP m.m.

Der arbejdes med inspiration, videndeling, sparring, facilitering og feedback på hele dagtilbudsområdet i fælles og lokale processer. Ifølge flere dagtilbud kan det være en udfordring, at få alle medarbejdere kompetenceudviklet i forhold til nyeste viden.

4) Forældresamarbejde

Forældresamarbejdet er i alle dagtilbud højt prioriteret. Ved opstart i dagtilbuddet er der et særligt fokus på nærvær, og opmærksomhed på at skabe et åbent og tæt samarbejde. Der arbejdes med forventningsafstemning. Drøftelserne på tilsynsmøderne omkring arbejdet med 'omsorg, trivsel og læring' har båret præg af, at forældrene i høj grad involveres løbende. Arbejdet omkring børnene tænkes altid i samarbejde med forældrene. Det tætte forældresamarbejde foregår både i det daglige og altid, når noget særligt er på spil. På baggrund af de samlede tilsyn vurderer forvaltningen, at der fremadrettet er behov for at arbejde udviklende med samarbejdet mellem forældre og dagtilbud omkring børnenes læring.

5) Sammenhæng

Dagtilbuddene arbejder både med at skabe sammenhæng internt samt i samarbejde med dagpleje, andre dagtilbud og skoler. Der refereres positivt til arbejdet omkring førskolesamarbejdet. Dagtilbuddene giver generelt udtryk for, at det giver god mening, samt at der stadig er plads til forbedringer i arbejdet med modellen omkring samarbejdet mellem dagtilbud og skole.

Fremadrettet

Med afsæt i de pædagogiske tilsyn vurderes det generelt, at der arbejdes udviklende og kvalificeret med 'høj kvalitet og organisatorisk læring' i kerneopgaven med børns trivsel, læring og udvikling på dagtilbudsområdet i Randers kommune. Det vurderes også, at der er variationer i måden, der arbejdes på og forskellige behov for understøttelse centralt og decentralt. De decentrale opmærksomhedspunkter er afstemt og drøftet på tilsynsmøderne med anbefalinger og evt. henstillinger.

De centrale opmærksomhedspunkter er fremadrettet følgende:

- **Omsorg og trivsel** - En fortsat implementering af ICDP tilgangen i alle dagtilbud, fokus på børn i udsatte positioner samt opfølgning på decentrale indsatser med f.eks. TOPI og NUSSA.
- **Pædagogiske læreplaner, læring, lærings- og børnemiljø samt forældresamarbejde** - En fortsat understøttelse af et styrket systematisk læringsfokus hele dagen og en evaluerende praksis. Implementering af den styrkede pædagogiske læreplan med fokus på faglig ledelse

samt kernemedarbejdere⁵ i arbejdet med sprog, herunder tosprogede børn, natur og naturfænomener. En opmærksomhed på, hvordan der arbejdes med krop og bevægelse samt et tæt samspil med forældrene omkring børnenes læring.

- **Sammenhæng** - Der er behov en fortsat understøttelse af Randersmodellen omkring sammenhæng mellem dagtilbud og skole samt en udvidelse til også at omfatte vuggestuer og dagpleje.

⁵ Kernemedarbejdere kaldes 'faglige fyrtårne' i den nye Dagtilbudslov